

«ЗЕЛЕНА КНИГА»: ПУТІВНИК ПО ВИЖИВАННЮ В «БІЛІЙ» АМЕРИЦІ

Уже у 1920-ті роки в Америці з'явився прошарок городян афроамериканського походження, що мали заощадження, вільний час та власний автомобіль. Втім, вони могли не стільки подорожувати, скільки просто переміщуватись. До середини 1960-х в країні діяли «закони Джима Кроу», які дискримінували чорношкіре населення аж до заборони користуватися громадськими туалетами. Якщо на півдні працювали спеціальні заклади для афроамериканців – готелі, ресторани, бари, то на півночі і заході нічого не було, а у «звичайні» заклади пускали лише білих. Мандрівників, що в'їжджали в невеличкі міста, часто зустрічали білборди з надписом: «Неграм тут не раді».

У 1930-х Віктор Г'юго Грін (1892–1960) працював поштовим перевізником у Гарлемі, але його дівчина жила в Річмонді, штат Вірджинія, тому він зіткнувся з багатьма проблемами по східному узбережжю «подорожуючи, поки чорний». Чорні автомобілісти часто стикалися з невимовною дискримінацією, що ускладнювало розуміння того, чи будуть їх вітати чи загрожувати вандалізмом, нападом чи навіть смертю. За допомогою інших працівників поштового зв'язку Грін створив «Зелену книгу негритянського автомобіліста» (The Negro Motorist Green Book), щоб допомогти водіям безпечно орієнтуватися на дорогах в епоху Джима Кроу, 1936-67.

Спочатку це була невелика брошура зі списками і рекламою ресторанів, авторемонтних майстерень, магазинів у Нью-Йорку і його околицях. Тексти були адресовані місцевим жителям: у списках місць не було ні готелів, ні пансіонів. Вже через кілька років книги Гріна стають більш об'ємними і захоплюють більш широку географію: в них уже можна побачити не тільки списки нью-йоркських закладів, але й інформацію про різні американські міста.

На обкладинці випуску 1947 року був опублікований заклик: якщо раніше редакція радила тримати путівник під рукою в машині, то зараз вони рекомендують носити «Зелену книгу» з собою. В цьому ж випуску була передрукована стаття з «Нью-Йорк Таймс» про збір пожертвуваль на «негритянські коледжі», а також список адрес цих коледжів та звернення директора фонду із запрошенням відвідати їх. «Освічені негри, – пише автор статті, – були колись рідкістю. Їх число росте з року в рік, а їх внесок у мистецтво, науку і освіту отримує все більш широке і справедливе визнання у відповідності зі здібностями. Ці досягнення приносять користь всім нам, в незалежності від кольору шкіри. Оцінюючи з гідністю і без упереджень внесок всіх рас в загальне благо, ми все більше підходимо до досягнення своєї цілі – спільного життя в гармонії одне з одним».

«Зелену книгу» можна було придбати на заправках компанії Esso, що продавала бензин афроамериканцям. На другій рекламі з фотографією пенсіону мало чи не вперше в путівнику з'являються афроамериканці. У випуску 1949 року з'являються відомості про Бермуди, Мексику та Канаду, на обкладинці – цитата із «Простаків за кордоном» Марка Твена: «Подорожі згубні для упереджень».

«Зелена книга» була незамінною для чорних підприємств. На її сторінках були переліки готелів, пансіонатів, СТО, аптеки, таверни, перукарні та ресторани, які, як відомо, були безпечними портами дзвінків. Довідник дозволив афроамериканцям безпечно гастролювати по країні в часи жорсткого інституціоналізованого расизму.

Наклад цього видання щороку становив близько 15 тисяч примірників. Цікаво, що публікація путівника тривала навіть після смерті автора, а вдова Гріна працювала редактором до 1966 року.

Хоча «Зелена книга» була покликана полегшити життя страждаючим від «законів Джима Кроу» людям, її автор з нетерпінням чекав того часу, коли такі путівники більше не знадобляться. В передмові до першого видання Грін писав: «В найближчому майбутньому настане день, коли цей посібник не прийдеться публікувати. Саме тоді ми як раса матимемо рівні можливості і привілеї в Сполучених Штатах. Це буде великий день для нас, аби призупинити її публікацію, а потім ми зможемо вирушити куди нам заманеться, без збентежень».